

Today'smeet

Prof. Pekka Räihän puheenvuoron ”kommenttiseinä”

www.todaysmeet.com/

- Sähköinen kommentti- ja keskusteluympäristö
- 140 merkkiä/yksi kommentti
- Kirjoita nimesi -> Join

Opettajuus muutoksessa

Opettajan rooli ja muuttuva tehtävänkuva:
nykyopettajuus ja sen haasteet

Heli Lepistö - OPStuki2016-hankekoordinaattori,
Savonlinnan normaalikoulu
Harjoittelukoulujen eNorssiverkosto

Mikä haastaa opettajan?

”Onko jotain, mikä ei haasta?”

- 1. Opettajan tehtäväkuvan muutokset*
- 2. Kollegiaalisen yhteistyön kasvaminen*
- 3. Opettamisen ja oppimisympäristöjen muutokset*
- 4. Oppilaiden oppimisen ja opiskelun tukeminen*
- 5. Teknologia*

<http://www.socrative.com>

Student Log in

Room number: 788348

Join

Vastaa kysymyksiin valitsemalla vaihtoehtoista yksi -> Done

Opettajuus

- Mitä vaiheita opettajuuteesi on liittynyt urasi aikana?
- Miten opettajuutesi on muuttunut urasi aikana?
- Mikä on muuttanut opettajuuttasi eniten?
- Mikä on muuttanut opettamistasi urasi aikana eniten?

Toimintaympäristön muutokset opettajan haastajina

Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen, globaali väestön kasvu ja köyhyys

Globalisaatio ja sen vaikutukset

Teknologian kehitys

Tiedon määrän ja luonteen muutos

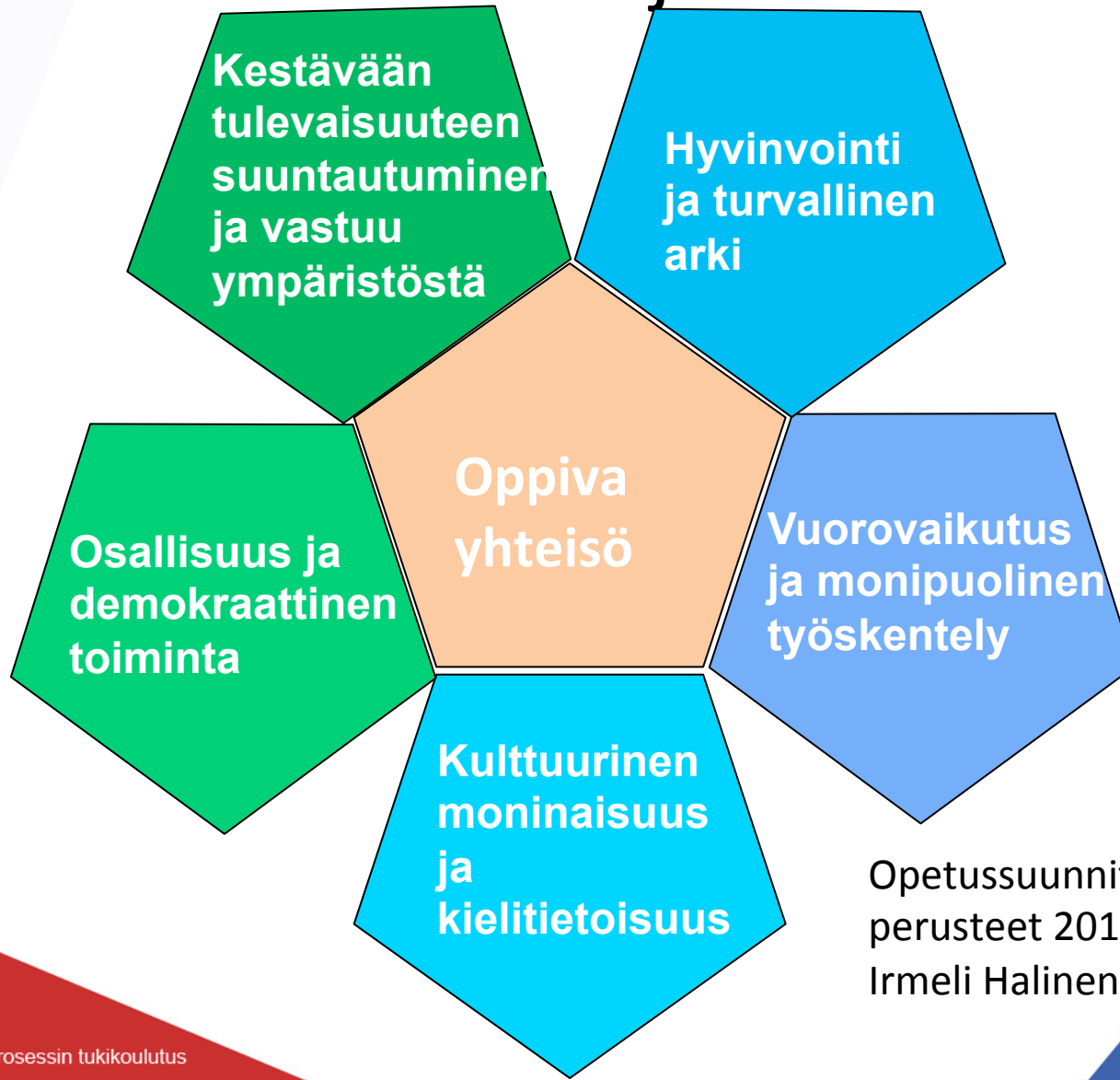
Yhteiskunnallisten ilmiöiden kompleksisuus

Lasten kasvuympäristöissä tapahtuvat muutokset

Opetussuunnitelman perusteet 2012 –luonnos
Irmeli Halinen

Toimintakulttuuri opettajuuden haastajana

Opetussuunnitelman
perusteet 2012 -luonnos
Irmeli Halinen 2013

Opettajan työ

- on aina professio; asiantuntijatyötä
 - Erytisasiantuntemus, ammatillinen autonomia sekä työn eettisyys eli toiminta oppilaan parhaaksi ja yhteisen hyvän puolesta
- on aina ihmissuhdetyötä - vuorovaikutusosaaminen
- vaaditaan kykyä ja uskallusta työskennellä lasten ja nuorten maailmassa ja kohdata heidät siellä aidosti ja välittäen
- vaaditaan selkeää arvomaailmaa, kykyä käsitellä asioita yhteisössä, luovuutta sekä luotettavuutta
- tärkein työväline on oma persoona; edellyttää opettajalta jatkuvaa itsensä kehittämistä ja sivistämistä.

Mol 2013

Opettajan tehtävistä

- Oman opetuksen suunnittelu
- Yhteistyö – opettajan työ muiden kanssa
- Eettinen sitoutuminen opetusammattiin
- Oppilaiden erilaisuuden huomioiminen ja heidän valmentamisensa tulevaisuutta varten
- Opettajien oma ammatillinen kasvu ja oppiminen

Hannele Niemi

Opettajan muuttuva tehtäväkuva haasteena (1)

- **Toimintatapojen ja koulun toimintakulttuurin uudelleen ajattelua, suunnittelua ja käytänteiden toteutusta**
- **Yksintekemisen kulttuurista yhdessä tekemiseen niin opetus- kuin kasvatustyössä**
 - suunnittelu, toteutus ja arviointi
 - moniammatillinen yhteistyö
 - eri oppiaineita opettavien opettajien yhteistyö
 - samanaikaisopetus, tiimityö jne.
- **Vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen sekä uusien toiminta- ja työskentelytapojen kehittäminen**
 - vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutuksen määrä - ajan ja työtehtävien hallinta

Opettajan muuttuva tehtävänkuva haasteena (2)

- **Yhteistyön lisääntyminen koulun ulkopuolisten tahojen kanssa**
 - asiantuntijatehtävät
- **Oppimisympäristöjen ja sosiaalisen median tuomat muutokset**
 - oppimateriaalien jakaminen, kierrättäminen ja kehittäminen
- **Työtehtävien jakaminen ja kierrättäminen oppivassa yhteisössä**
 - vaatimukset ja haasteet

Kollegiaalinen yhteistyö haasteena

Olli Luukkainen 2004

- Yksilökeskeinen opettajakulttuuri
 - Yksin tekeminen
- Rajattu opettajakulttuuri
 - Luokkatasoittain, aineenopetuksen kulttuuri
- Yhteisöllinen opettajakulttuuri
 - Aine- ja luokkarajat ylittävä tekeminen
- Rajoja ylittävä opettajakulttuuri
 - koulun verkosto, uusien yhteistyötahojen hakeminen

Opettajuuden kasvu haasteena (1)

- **Opettajan oma rooli on muuttumassa.** Opettajan ammattitaidossa painotetaan entistä enemmän joustavuutta, riskinottoa, luovuutta, innovatiivisuutta sekä yhteistyö- ja suunnittelukykyä.

Opettajalta odotetaan usein myös entistä enemmän taitoa analysoida ja arvioida omaa toimintaansa sekä tavoitteellisesti tutkia ja kehittää työtään yksin sekä vuorovaikutuksessa oppilaiden, työtovereiden ja koulun ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Opettajien ei odoteta olevan pelkästään oppimisprosessin ohjaajia, vaan mitä suuremmassa määrin myös erilaisten oppimisympäristöjen rakentajia, muotoilijoita, virittäjiä ja koulun uudistajia sekä ennen kaikkea kasvattajia.

JyU – Koppa – Avoimen yliopiston Koppa

Opettajuuden kasvu haasteena (2)

- **Opettaja on koulussa ennen kaikkea oppilaita varten.**

Panostamalla myös omaan kasvuunsa alansa ammattilaisena opettaja rakentaa samalla uusia edellytyksiä oppilaittensa hyvinvoinnille ja työskentelylle koulussa.

Parhaassa tapauksessa opettaja kasvaa luokkansa mukana.

Opettajuuden kasvu, muutos, ei toteudu ulkopuolisin pakottein, vaan muutoshalun on aina lähdettävä opettajasta itsestään.

Lähtökohtana on oman vajavaisuuden tiedostaminen, ymmärtäminen ja hyväksyminenkin; täydellistä opettajaa ja ihmistä minusta ei koskaan tässä maailmassa tule.

JyU – Koppa – Avoimen yliopiston Koppa

MILLAINEN OPETTAJA?

Millainen on opettajan

- ihanneminä
- normiminä
- reaaliminä?

Missä vaiheessa uraa?

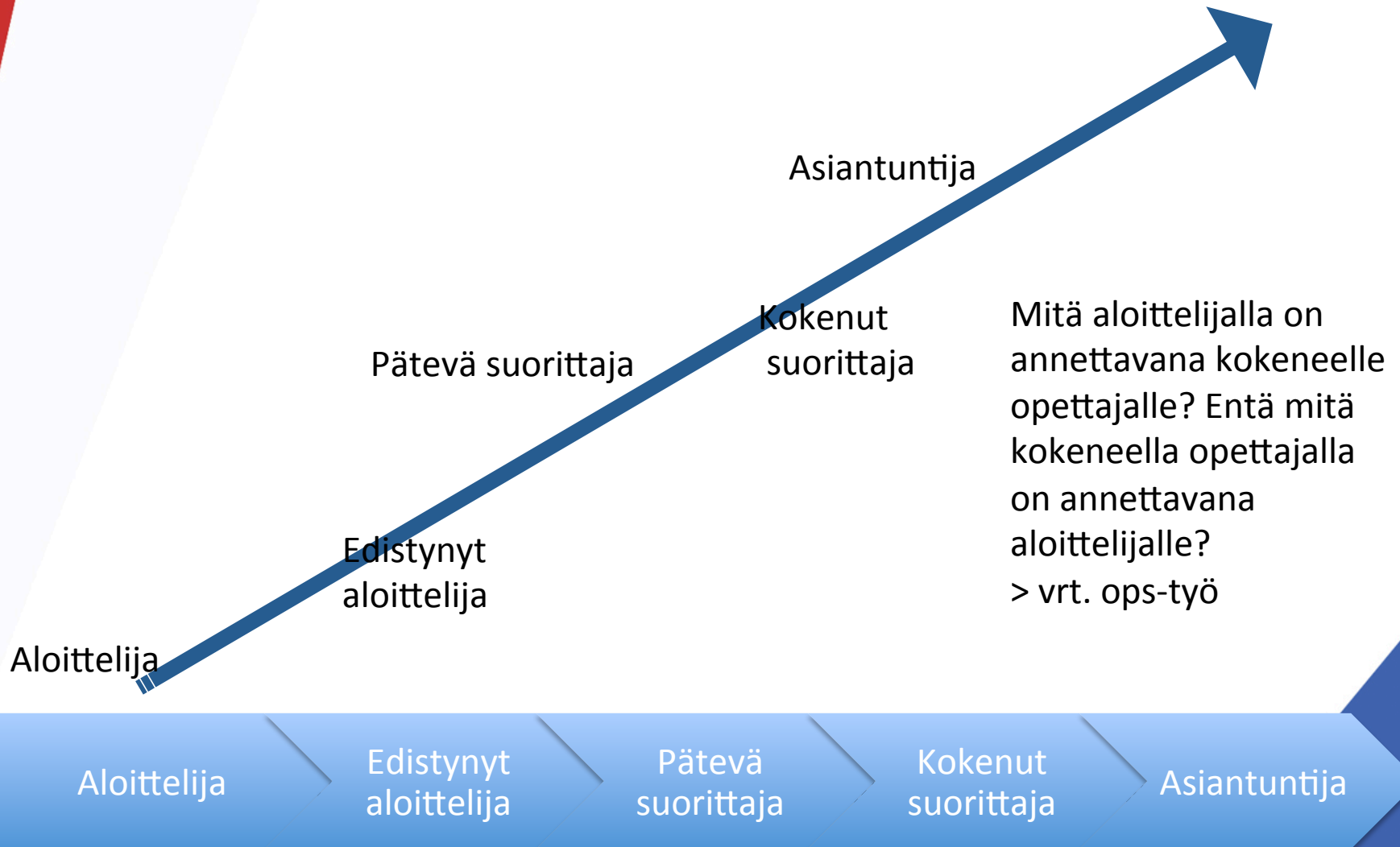
- — Aloittelija
- — Edistynyt aloittelija
- — Pätevä suorittaja
- — Kokenut suorittaja
- — Asiantuntija

(Dreyfys&Dreyfys 1986)

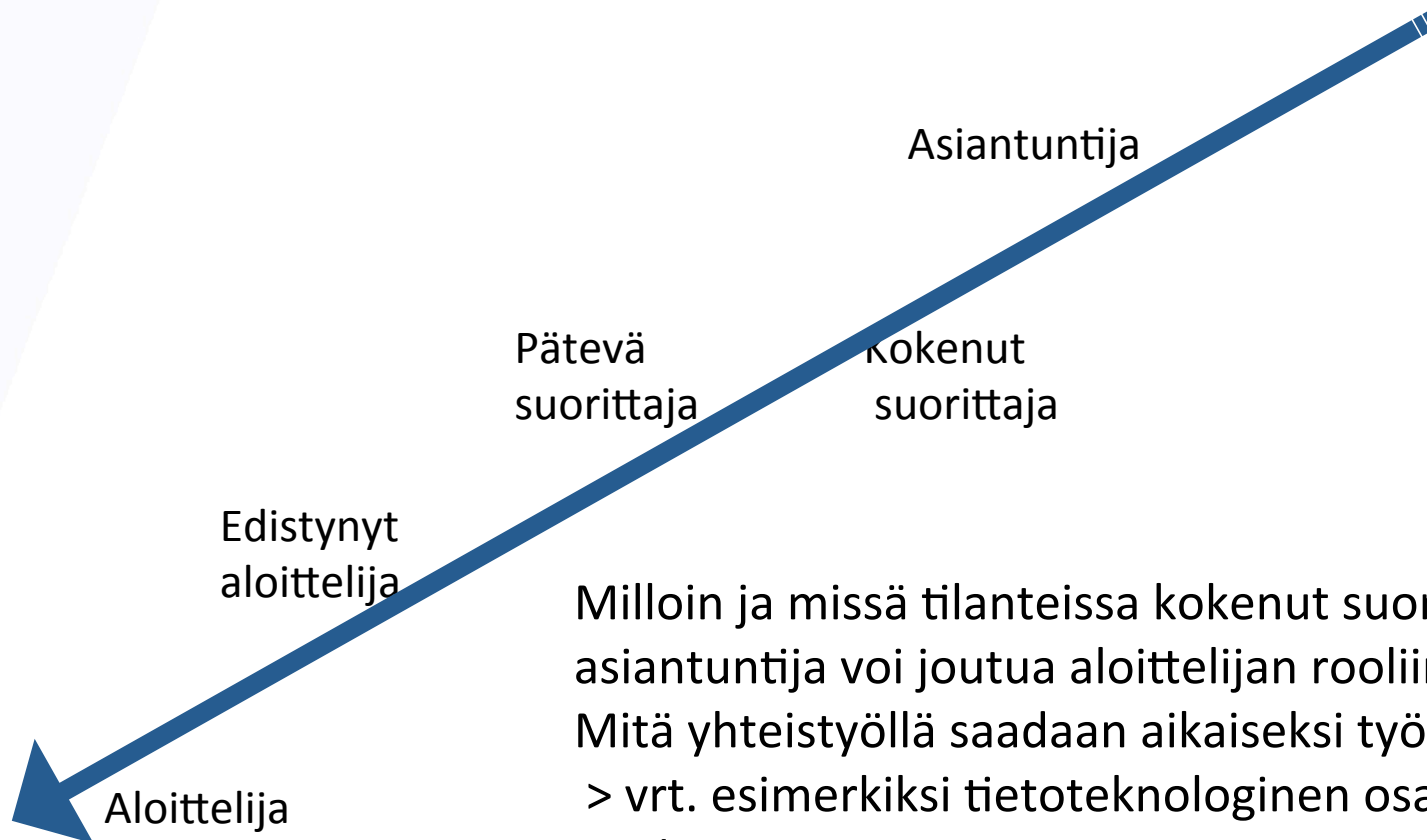

Oma kasvu noviisista ekspertiksi ^eNORSSI

(Dreyfys&Dreyfys 1986)

Ekspertistä noviisiksi

Milloin ja missä tilanteissa kokenut suorittaja tai asiantuntija voi joutua aloittelijan rooliin?
Mitä yhteistyöllä saadaan aikaiseksi työyhteisössä?
> vrt. esimerkiksi tietoteknologinen osaaminen, uudet työtavat jne.
> vrt. sisäinen täydennyskoulutus
> vrt. pedagoginen johtaminen, henkilöstö- ja muutosjohtaminen

Perusteet ja opettajuus

Opettajan rooleja – tehtäviä

- ✧ Ohjaaja
- ✧ Kannustaja
- ✧ Auttaja
- ✧ Tilaisuuksien antaja
- ✧ Tukija
- ✧ Mahdollistaja
- ✧ Vahvistaja
- ✧ Palautteen antaja
- ✧ Edellytysten luoja

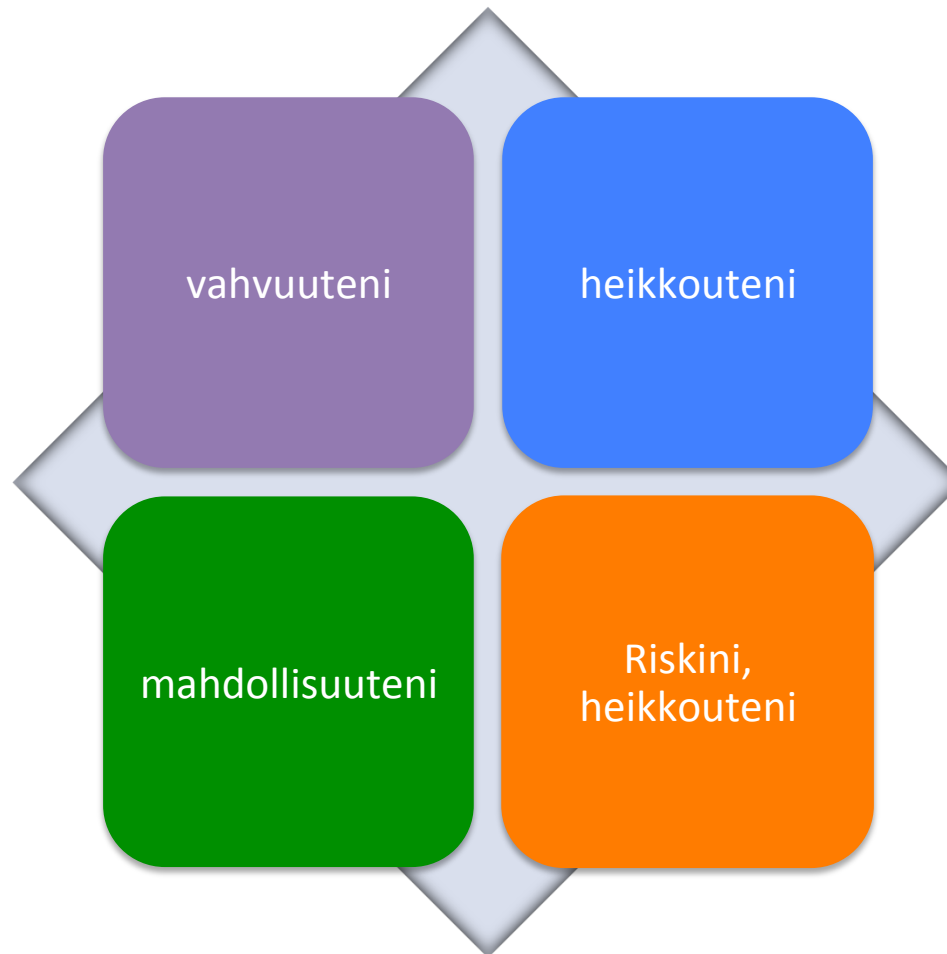

Opettaja ohjaa

- arvostamaan
- tuntemaan
- huolehtimaan
- ymmärtämään
- käyttämään
- pohtimaan
- hallitsemaan
- arvioimaan
- laajentamaan
- hyödyntämään

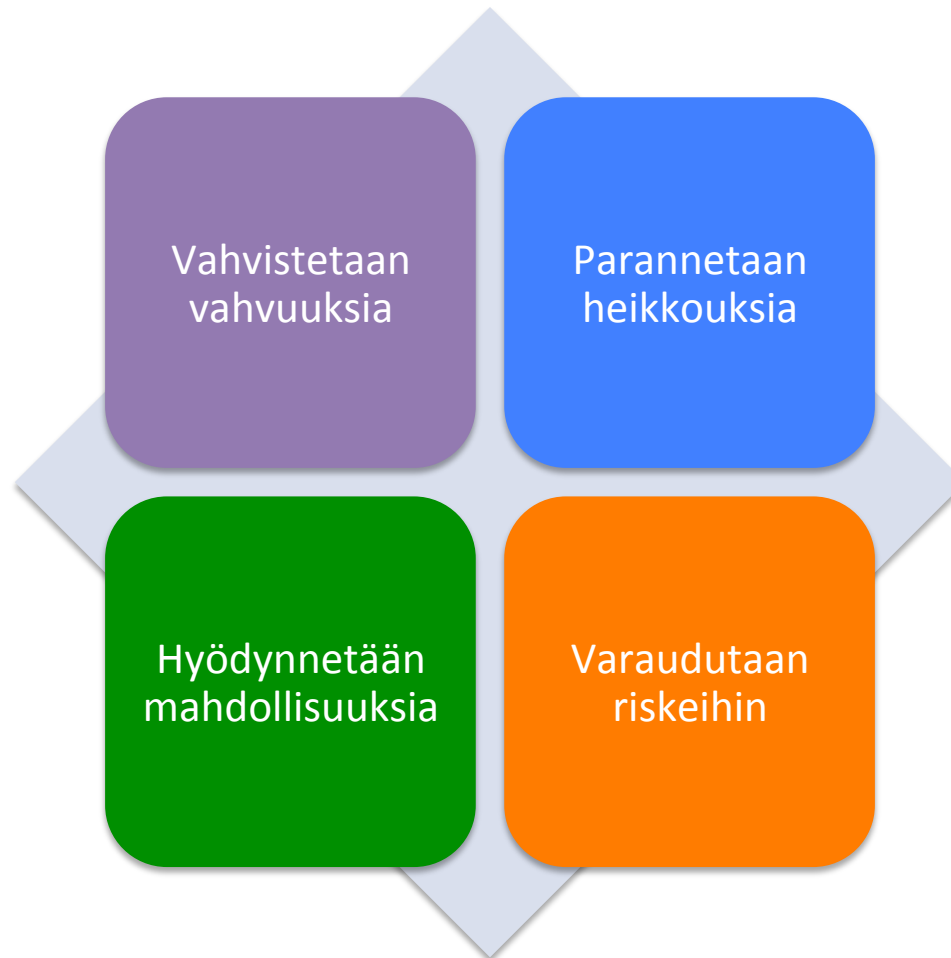
Opettajuuden SWOT

Oppivan yhteisön SWOT

Dynaaminen SWOT

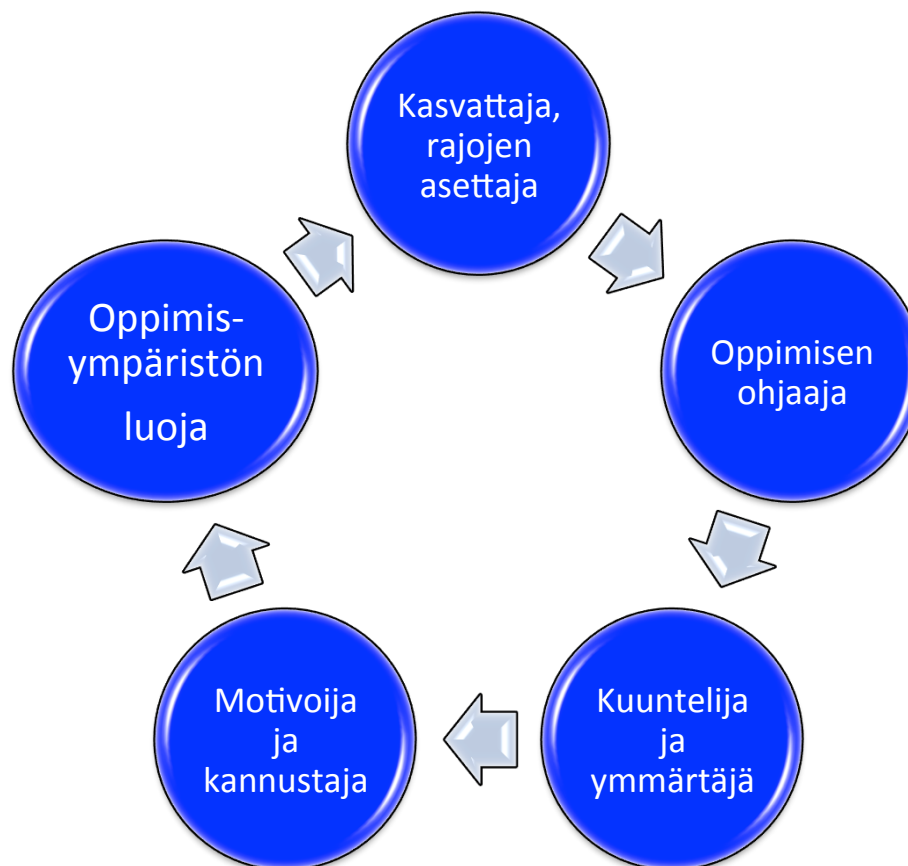
Oppivaksi yhteisöksi

- Muutos on oppimisprosessi.
- Ajattelun muutos: becoming -> being
Sahlberg 1997
- Otetaan aikaa pedagogiseen keskusteluun.
- Rakennetaan yhteinen visio.
- Otetaan aikaa yhdessä tekemiseen.
- Otetaan aikaa osaamisen jakamiseen.
- Luotetaan.
- Tuetaan ja kannustetaan.
- Kehitetään yhdessä.

Opettaja roolikartta

1.vuoden opiskelija (SLN 2013) orientoivan harjoittelun jälkeen rooleistaan:

Opettajan roolit toisin...

1.vuoden opiskelija (SLN 2013) orientoivan harjoittelun jälkeen rooleistaan:

- ✧ Ryhmäprosessin kuljettaja
- ✧ Oppimisympäristön pystyttävä
- ✧ Yhteiselle foorumille kutsuhuhuiliija
- ✧ Keskustelun kuljettaja, kysymysten tekijä, nimeäjä
- ✧ Kanssaoppija ja hämmästelijä
- ✧ Oppimistavoitteiden esittäjä ja oppimisen tavoitteellisuuden muistuttaja
- ✧ Aikatauluvahti tai sääntökirja
- ✧ Palautteenantaja ja arvioija
- ✧ Roolimalli

Miten OPS 2016 muuttaa opettajuutta?

Laaja-alainen osaaminen

- Ajattelu ja oppiminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjentaidot
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Monilukutaito
- Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjäyys
- Osallistuminen ja vaikuttaminen
- Perusopetuksen tavoitteet ja laaja-alainen osaaminen

Tavoitteena on ihmisenä ja kansalaisena kasvaminen.

1. Ajattelu ja oppiminen

- Miten edistämme tutkivaa ja luovaa työskentelyotetta? (esim. leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat)
- Miten toteutamme oppiainerajat ylittävää opetusta ja työskentelyä koulussamme tällä hetkellä?
- Miten voisimme toteuttaa oppiainerajat ylittävää opetusta, opiskelua ja työskentelyä koulussamme jatkossa?
- Millainen oppiva yhteisö olemme nyt ja millainen haluamme olla tulevaisuudessa?

- Ops-työtä tukevia kysymyksiä -

2. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Mitkä itsestä huolehtimisen ja arjentaidot ovat osalla oppilaistamme kateissa tällä hetkellä?
- Mitkä itsestä huolehtimisen ja arjen taidot ovat oppilaan hyvinvoinnin ja oppilaan oman tulevaisuuden kannalta oleellisimpia?
- Miten koulussamme edistetään oppilaan hyvinvointia, itsestä huolehtimista ja arjen taitoja jatkossa paremmin?
- Miten oppimisen ilo lisääntyisi koulussamme nyt ja tulevaisuudessa?

- Ops-työtä tukevia kysymyksiä -

3. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mitä eri kulttuureja, kieliä ja katsomuksia koulussamme esiintyy (vrt. oppilaat, huoltajat, opettajat, muu henkilökunta)?
- Miten edistämme koulussamme suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan?
- Miten koulussamme harjoitellaan rakentavan mielipiteen esittämistä?
- Miten koulumme oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja?
- Miten koulussamme harjoitellaan ja opiskellaan sosiaalisia taitoja, suunnittelutaitoja, ilmaisutaitoja ja kädentaitoja?
- Miten kannustamme oppilaitamme ja opettajiamme kansainväliseen yhteistyöhön?

- Ops-työtä tukevia kysymyksiä -

4. Monilukutaito

- Mitä laaja tekstikäsitys tarkoittaa?
- Miten ymmärrätte käsitteen monilukutaito?
- Millaisia multimodaalisia tekstejä olette käyttäneet lähiaikoina?
- Millaisia ovat monilukutaitoiset opettajat?
- Miten oppilaita ohjataan ja kasvatetaan monilukutaitoisiksi?

- Ops-työtä tukevia kysymyksiä -

5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ^eNORSSI

- Millaista osaamista koulussamme jo on?
- Miten tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen lisääntyy koulussamme?
- Miten oppilaamme etsivät, hankkivat, käsittelevät ja jakavat tietoa jatkossa monipuolisemmin?
- Miten oppilaat voisivat olla mukana koulumme tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämisessä?
- Miten koulumme opettajien, oppilaiden ja muun henkilökunnan tieto- ja viestintäteknologisten taitojen kehittymisestä huolehditaan?

- Ops-työtä tukevia kysymyksiä -

6. TYÖELÄMÄSSÄ TARVITTAVA OSAAMINEN JA YRITTÄJYYS

Miten seuraavat käsitteet liittyvät tulevaisuuden työelämässä tarvittavaan osaamiseen ja yrittäjyyteen?

- VUOROVAIKUTUSTAITOT
- TYÖPROSESSIT
- VASTAVUOROISUUS
- PONNISTELU
- NEUVOTTELUTAIDOT
- ERILAISET VAIHTOEHDOT
- JÄRJESTELMÄLLISYYS
- SISUKKUUS
- YHTEISTYÖ
- KOKEILU
- PITKÄJÄNTEISYYS
- EPÄONNISTUMINEN
- RYHMÄTYÖSKENTELEY
- TIETOTEKNIikka
- TYÖN ARVOSTUS
- PETTYMYKSET
- VERKOSTOITUMINEN
- TYÖN ARVOSTUS
- ASENNE
- LOPPUUN TEKEMINEN
- KÄYTÖSTAVAT
- PROJEKTIT
- TYÖN TEHO
- ONNISTUMINEN

- Ops-työtä tukevia kysymyksiä -

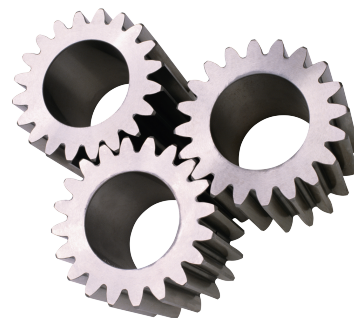
7. Osallistuminen ja vaikuttaminen

- Miten määrittelisitte käsitteet osallistuminen ja vaikuttaminen?
- Miten koulumme oppilaat voisivat kokea itsensä jatkossa paremmin kuulluiksi ja arvostetuiksi?
- Miten koulumme oppilaat voivat oppia keskustelu-, neuvottelu-, sovittelu- ja päätöksentekotaitoja jatkossa paremmin ja monipuolisemmin?
- Miten oppilaiden osallisuus ja osallistuminen lisääntyy koulun arjessa?
- Miten vahvistamme koulumme oppilaiden yhteiskunnallista kiinnostuneisuutta ja taitoja toimia demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä?

- Ops-työtä tukevia kysymyksiä -

KUNTA- JA KOULUKOHTAISET OPETUSSUUNNITELMAPROSESSIT NÄKYVIKSI

*Paikallinen, alueellinen ääni
kuuluviin ja näkyviin...*

Miten paikalliset OPS-prosessit ovat käynnistyneet/käynnistymässä?

- Organisaatio ja organisointi
- Tehtävät ja tehtävien jako
- Aikataulut
- Paikallisesti pohdituttavat asiat ja tuen tarve
- Verkostoituminen
- jne.

<http://www.oph.fi/ops2016>

OPS 2016

ETUSIVU

TAVOITTEET

AIKATAULU

TYÖRYHMÄT

PAIKALLISEN TYÖN TUKI

PERUSTELUONNOKSET

BLOGI

TAUSTAMATERIAALIT

OPS 2016 - Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen

Valtioneuvosto antoi 28.6.2012 asetuksen perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (> [Valtioneuvoston asetus 422/2012](#)). Asetuksessa määritellään tavoitteet esiopetukselle, perusopetukselle, lisäopetukselle sekä perusopetukseen valmistavalle opetukselle. Asetus sisältää myös perusopetuksen tuntijaon sekä joukon mm. kielenopetusta ja erityistä tukea koskevia säännöksiä.

Opetushallitus on käynnistänyt valtioneuvoston asetuksen pohjalta opetussuunnitelman perusteiden valmistelun esiopetusta, perusopetusta ja lisäopetusta varten.

Esiopetuksen, perusopetuksen ja lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteet valmistuvat vuoden 2014 loppuun mennessä. Uusien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittujen paikallisten opetussuunnitelmien tulee olla hyväksytyinä siten, että niiden mukaiseen opetukseen voidaan siirtyä 1.8.2016 alkavan lukuvuoden alusta lukien. Perusopetukseen valmistavan opetuksen perusteet on uudistettu vuonna 2009, eikä niihin tässä vaiheessa tule muutoksia.

http://www.ops2016.fi

OPStuki 2016

Opettajien täydennyskoulutus

etusivu

OPS2016 -työ

työpajat

alueelliset
kouluttajat

lisätietoa ja
yhteystiedot

OPS-työkälpakki

koordinaattorina:

ELYKESKUS

Paikallisen OPS-työn täydennyskoulutus

LPstöd 2016 – Inspiration för lokalt läroplansarbete

Alueellisten opetussuunnitelmaprosessin käynnistämiseksi järjestetään opetustoimen henkilöstölle työpajakoulutuksia eri puolilla Suomea alkaen syksyllä 2013 ja jatkuen vuoden 2014 loppuun saakka. Koulutus on **Opetushallituksen rahoittamaa opetushenkilöstön täydennyskoulutusta** ja siihen **osallistuminen on maksutonta**. Koulutuksen tavoitteena on tukea paikallista opetussuunnitelmatyötä ja antaa eväitä onnistuneeseen opetussuunnitelmaprosessiin.

Koulutus muodostaa **neljästä työpajasta rakentuvan kokonaisuuden**, joka alkaa syksyllä 2013 ja päättyy vuoden 2014 lopulla. Koulutuksen aikana

- vahvistetaan opetussuunnitelmaosaamista ja tietoperustaa,
- vahvistetaan edellytyksiä johtaa ja koordinoita paikallista prosessia,
- parannetaan edellytyksiä kehittää opetussuunnitelmaprosessissa käytettäviä työvälineitä ja

OPS tuki 2016

MUKANA MYÖS

OPS 2016

Opetushallitus ylläpitää omaa blogia OPS-uudistuksesta.

[Blogi >](#)

Aluehallintovirasto

Paikallisten koulutustilaisuuksien mukana [Lisää tietoa >](#)

OPETUSHALLITUS

<http://www.ops-tyokalupakki.fi>

OPS-TYÖKALUPAKKI

eNorssi - Opettajankouluttajien yhteistyöverkosto

OPS-työkalupakki

OPS työkalupakki on eNorssin sivusto opetussuunnitelmatyön tueksi. Yliopistojen harjoittelukouluilla on tässä sivustossa oma alisivustonsa, jolla ohjataan ja kuvataan omaa ops-prosessia. Alisivustojen rakenne on lähtökohtaisesti sama, mikä auttaa yhteistyötä prosessin eri vaiheissa.

Ajankohtaista

OPS-työkalupakin rakenne on suunniteltu eNorssin ops-ryhmässä ja verkkopalvelu avattiin syyskuussa 2013. Yhteydenottoja ja tukipyynnöitä voi osoittaa sähköpostitse osoitteeseen tuomo.tammi (ät) uta.fi tai mikko.horila (ät) uta.fi.

Siirry harjoittelukoulun omaan ops-työkalupakkiin kartan linkeistä tai alla olevasta listasta.

ePerusteet – uusi työkalu

- Perusteasiakirjat tuotetaan sähköisessä ja rakenteistetussa muodossa - ePerusteet
- Opetussuunnitelmanperusteiden teksti muodostuu kahdesta osasta
 - Normiosa
 - Tukiaineisto
- Työkalua voidaan käyttää myös paikallisessa työssä

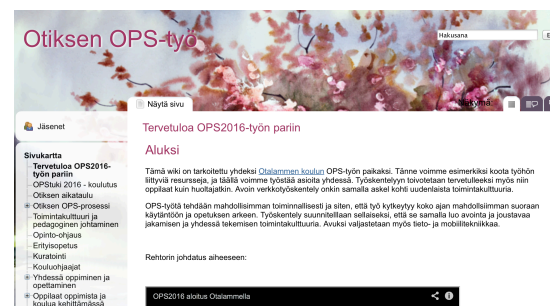

Irmeli Halinen

OPS-tyo aloitettu

OPS2016 aloitus Otalammella

<https://www.youtube.com/watch?v=ZwIOCCjw0lo>

OPS2016 Sodankylässä

<http://www.peda.net/veraja/sodankyla/ops2016>

OPS-prosessi jatkuu

Kevät – kesä 2014

- Uusi oppilashuoltolaki : nykyisen opetussuunnitelman osalta, muutokset voimaan 1.8.2014
- Perusopetuksen ja lisäopetuksen perusteluonnosten kolmas kommentointi verkossa 15.4.–15.5.2014
 - Tiekartan esitys paikalliseen työn toteuttamiseen kevät 2014
 - Oman tilanteen arviointi jatkuu
 - Alueellisen/kuntakohtaisen/koulukohtaisen ops-työn organisointi; työn rakenne, työnjako ja vastuut, kasvun ja oppimisen jatkumosta huolehtiminen, oppilaiden ja huoltajien osallisuus, yhteistyö eri tahojen kanssa, resurssit, tekniset ratkaisut jne

Syksy 2014:

- Alueellisen/kuntakohtaisen/ koulukohtaisen ops-työn toteuttamiseen liittyvien ratkaisujen viimeistely

Kirjallisuutta

- Uusi oppiminen, Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 8/2013
- <http://www.helsinki.fi/behav/uutisarkisto/2013/trip.pdf>
- Linturi, Hannu & Rubin, Anita. Toinen koulu, toinen maailma. Oppimisen tulevaisuus 2030.
- http://www.edelphi.fi/sv/groups/ot/documents/tutu_2011_1.pdf
- Niemi, Hannele & Siljander Anna Maija. Uuden opettajan mentorointi
- <http://www.helsinki.fi/palmenia/hankkeet/2013/mentorointi.pdf>
- Uusikylä, Kari. Pisa-hysteria on turhaa.
- Suomen Kuvalehti 13.12.2013. SK 50, s. 67.
- <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/mielipide/puheenvuoro/pisa-hysteria-turhaa/>
- Hoikkala, Tommi & Paju, Petri. Apina pulpetissa – ysiluokan yhteisöllisyys. Gaudeamus 2013.
- <http://maot.fi/2013/12/pisa-tulokset-olivat-mita-parhaimmat-mutta-unohtakaa-jo-pisa>
- Ayers, William & Alexander-Tanner, Ryan. Oppimisen ihanuudesta, sarjakuva pulpetin molemmin puolin. LIKE 2012.
- Monilukutaidosta:
<http://www.kieliverkosto.fi/article/opetussuunnitelmat-uudistuvat-tekstien-lukijasta-ja-kirjoittajasta-monilukutaituriksi/>
- Riikka Hirvonen 2013, Children's Achievement Behaviors in Relation to their Skill Development and Temperament. Jyväskylä studies in education, psychology and social research. Ladattavissa osoitteesta
<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/42175>
- Miikka Salavuon blogista mm. Suuntana tulevaisuus-yhteisöllinen koulu ja sosiaalinen media elinikäisten oppijoiden tukena (käytettävissä valmis P.P.- esitys).
- http://www.kasvatus-ja-aika.fi/site/?lan=1&page_id=86 Kasvatus-lehden artikkeli opettajuuden muutoksesta, sis. mm historiallista katsausta, muutosvastarinnasta ym mielenkiintoista
- http://www.oph.fi/download/121845_koulu_3.0.pdf (Turku)

Koonnut: Ulla ilomäki-Keisala

Lähteet

- Halinen Irmeli 2013. Norssien kouluttajien koulutuspäivä 3_ osuus _ JKL 4_9_2013. pp-esitys
- Luukkainen, Olli. 2004. Opettajuus - Ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä?
- Niemi, Hannele. Rinnakkaiskoulujen puurtajista koko ikäluokan opettajiksi. Yhtenäisen peruskoulun menestystarina. Toim. Kauko Hämäläinen, Aslak Lindström ja Jorma Puhakka. Yliopistopaino 2006.
- Niemi, Hannele & Siljander, Anna Maija yhteistyössä mentoroinnin kehittämistyöryhmän kanssa. Uuden opettajan mentorointi, Mentoroinnilla oppilaan ja opettajan hyvinvointiin. Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. Unigrafia, Helsinki 2013.
- Opetushallitus, Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012 - http://www.oph.fi/download/146131_Luonnos_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiksi_VALMIS_14_11_2012.pdf
- Opettajuuden kasvu.2013. <https://koppa.iyu.fi/avoimet/mit/tietotekniikan-opetuksen-perusteet/taustoista-nykyisyyteen/opettajuuden-kasvu>
- Opettajaopiskelijoiden roolikarttatehtävä ammatillisen kasvun kurssilta. 2013. Savonlinnan opettajankoulutus.
- Sahlberg Pasi.1997. Kuka auttaisi opettajaa? Löytyy pdf-muodossa 2013
- Työvoimahallinnon www-sivut: <http://www.mol.fi/avo/alat/03.htm>

Kotitehtävä 3

1. Kokeilkaa/tehkää työyhteisössänne SWOT-analyysi.
2. Houkutelkaa työyhteisöänne tutustumaan perustetekstiin.
3. Prosessien eteenpäin vieminen; tuo idea/toimintatapa/ratkaisu jaettavaksi.

OPStuki2016 – Savonlinna 10.4.2016